

автоматизованим відстеженням їхніх дій у реєстрах. Ввести постійні незалежні аудити при перетині кордонів та перевірки ланцюгів постачання в критичних секторах. Розробити спільні міжнародні стандарти і угоди про обмін повідомленнями про обігу зброї [5, с. 43].

Корупційні схеми легалізації незаконно отриманої зброї є суттєвим інструментом фінансування організованих злочинних спільнот. Вони створюють замкнуте фінансове коло, що підсилює злочинні мережі й загрожує національній безпеці. Для ефективної протидії потрібна комплексна стратегія: технічне оновлення реєстрів, жорсткі антикорупційні механізми, прозорість процедур і міжнародна співпраця. Лише поєднання превентивних, кримінально-правових та оперативних заходів дозволяє суттєво скоротити цей вид фінансування ОЗС та мінімізувати ризики для суспільства.

Список використаних джерел

1. Бабенко А. Протидія незаконному обігу зброї в Україні: сучасні загрози та механізми реагування. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2021. № 2. С. 55–63.

2. Волох О. Корупційні ризики в системі контролю за обігом зброї: аналітичний огляд. *Юридична наука і практика*. 2023. № 4. С. 71–78.

3. Коваль С. Роль правоохоронних органів у протидії легалізації незаконної зброї. *Науковий вісник публічного управління*. 2023. № 3. С. 59–66.

4. Петренко О. Вплив корупції на розширення каналів незаконної торгівлі зброєю в Україні. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2024. № 1. С. 91–98.

5. Ткаченко Ю. Антикорупційні механізми в діяльності правоохоронних органів України. *Безпека держави*. 2024. № 2. С. 43–50.

Фросіняк Руслан Вікторович,

старший викладач кафедри економіки та публічного управління ННІ права та соціального менеджменту Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор філософії

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ ВІДБУДОВИ: УПРАВЛІНСЬКІ ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ТА КОНТРОЛЮ

Повномасштабне вторгнення та зумовлені ним масштабні руйнування сформували безпрецедентний запит на відбудову України,

що охоплює тисячі об'єктів – житловий фонд, соціальну інфраструктуру, транспортні мережі, комунальні системи, заклади освіти та інші критично важливі елементи. У таких умовах різко зростає навантаження на систему публічного управління, яка має забезпечити планування, фінансування, проектування, проведення закупівель і контроль виконання робіт. Множинність задіяних суб'єктів – від центральних органів влади до місцевих адміністрацій і міжнародних партнерів – у поєднанні з великими фінансовими потоками формує середовище, надзвичайно чутливе до регуляторних прогалин. За відсутності єдиних процедурних правил виникають передумови для суб'єктивних рішень та непрозорих практик.

Однією з ключових проблем є непрозоре формування переліку об'єктів, що підлягають першочерговій відбудові. Як зазначає Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), у багатьох громадах і регіонах досі не розроблено чітких і відкритих критеріїв відбору [0]. У результаті рішення щодо розподілу ресурсів ухвалюються ситуативно або на підставі неформальних ініціатив, без належної публічності та обґрунтованості. Це не лише знижує рівень довіри до інститутів, а й створює можливості для політизації процесів або надання преференцій окремим територіям чи групам.

Значним ризиком залишається непрозорість початкових процедур – інвентаризації збитків, оцінки пошкодженого майна та підготовки проектної документації. У ряді випадків відповідні дані ведуться нерегулярно або недоступні для громадськості, що обмежує можливості незалежної перевірки [0]. За таких умов складно оцінити реальний масштаб руйнувань і визначити обґрунтованість бюджетних запитів, що створює простір для завищення вартості робіт або маніпуляцій із даними.

Навіть після ухвалення проектів і виділення фінансування постають проблеми контролю виконання робіт. Перевірки якості та відповідності проектним рішенням часто мають формальний характер або здійснюються вибірково. Воєнний стан і потреба швидкого відновлення підсилюють тенденцію до спрощення наглядових процедур, що створює можливості для недобросовісних підрядників змінювати обсяги робіт, завишувати кошториси чи виконувати їх неякісно.

Додатковим чинником ризику є фрагментарність управлінської взаємодії. Центральні та місцеві органи влади, військові адміністрації, донорські структури, підрядні організації та органи контролю діють у межах різних нормативних і процедурних рамок, які часто не

узгоджені між собою. Відсутність єдиної координаційної системи з чітким розподілом функцій і відповідальності посилює ризики дублювання повноважень, розмивання відповідальності або неконтрольованих перемикачів між суб'єктами.

Сукупність зазначених факторів формує структурні передумови не для окремих порушень, а для системних корупційних проявів. Коли на кожному етапі – від визначення об'єкта до завершення будівельних робіт – існують прогалини прозорості, фрагментарний контроль і непрозорі механізми ухвалення рішень, корупційні ризики стають невідворотно високими.

Після визначення цифрової трансформації як ключового підходу до відбудови, в Україні розгорнуто систему DREAM – державну цифрову екосистему, що інтегрує всі етапи підготовки, реалізації та моніторингу публічних інвестиційних проєктів. Платформа забезпечує «єдиний цифровий маршрут» для ініціювання, погодження, фінансування, виконання та контролю відновлювальних ініціатив – від фіксації пошкоджень або потреб громади до завершення робіт [0].

У межах DREAM кожен проєкт отримує повний «цифровий слід»: вихідні заявки, рішення про погодження, кошториси, дані про підрядників і джерела фінансування, календарні плани, фактичні результати. Уся інформація фіксується в системі та підлягає перевірці, що усуває непрозорі підходи до ухвалення рішень і закритість щодо обсягів робіт, строків чи виконавців.

Відкритість даних є важливою умовою підзвітності. Інформація в DREAM доступна не лише для органів влади, а й для громадянського суспільства, журналістів, аналітичних центрів, донорів і міжнародних партнерів. Така публічність створює інструментарій зовнішнього контролю: зацікавлені сторони можуть встановити фактичний прогрес оголошених проєктів, виявити наявність тендерних процедур або випадки обгрунтування робіт «невідкладністю» [0].

Разом із тим ефективність цифрової платформи безпосередньо залежить від якості внесених даних: коректності документів, точності відображення підрядників, фактичного стану робіт, результатів контролю якості. Неповні або свідомо спотворені дані перетворюють «цифровий слід» на формальність, яка може маскувати зловживання.

До ключових інструментів контролю у сфері відбудови належить інтеграція електронних реєстрів, що охоплюють інформацію про пошкоджене майно, компенсації, тендери та підрядні компанії. Відкритий доступ до таких даних забезпечує можливість перевірки

рішень і відповідності витрат затвердженим планам. У поєднанні з DREAM формуються узгоджені цифрові контури, у яких кожний етап реалізації проєктів відображається в режимі реального часу, мінімізуючи простір для прихованих дій.

Цифрові інструменти підсилюються інституційними механізмами контролю – внутрішніми аудитами, перевітками Державної аудиторської служби, а також взаємодією з антикорупційними органами, включно з НАБУ. Електронна фіксація рішень і документів робить аудит оперативнішим та менш ресурсозатратним, оскільки значну частину інформації можливо перевірити дистанційно.

Важливе місце посідає також громадський контроль, що реалізується через аналіз відкритих даних, публічні консультації та порівняння задекларованих планів з фактичним перебігом робіт. Така взаємодія посилює відповідальність органів влади, оскільки інформація стає доступною для зовнішньої оцінки та обговорення.

Додатковим елементом мінімізації ризиків є стандартизація управлінських процедур: застосування методик визначення пріоритетності проєктів, уніфікованих критеріїв добору підрядників, типових форм документів. Цифрові платформи забезпечують фіксацію дотримання цих вимог і полегшують подальший контроль.

Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що ефективна протидія корупційним ризикам у сфері відбудови України потребує поєднання цифрових, процедурних та інституційних механізмів, здатних забезпечити прозорість і підзвітність на всіх етапах реалізації проєктів. Цифрова екосистема DREAM, інтеграція відкритих реєстрів, стандартизація управлінських процесів та посилення аудиторських і громадських інструментів контролю формують необхідне підґрунтя для мінімізації «сліпих зон» та зменшення простору для зловживань. Разом ці елементи створюють не лише систему технічного моніторингу, а й нову модель взаємодії державних інституцій, громад та міжнародних партнерів, орієнтовану на забезпечення доброчесності, обґрунтованості та стратегічної стійкості процесів повоєнного відновлення.

Список використаних джерел

1. Рекомендації для усунення корупційних ризиків при відбудові житла та соціальної інфраструктури. Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/nazk-rozroblylo-rekomendatsii-dlya-usunennya-koruptsiynyh-ryzykiv-pry-vidbudovi-zhytla-ta-sotsialnoi-infrastruktury/> (дата звернення: 24.11.2025).

2. Відбудова, публічні закупівлі, фортифікації – сфери з найвищими корупційними ризиками в Запорізькій області. Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/vidbudova-publichni-zakupivli-fortyfikatsii-sfery-z-nauvyschymy-koruptsiynymy-ryzykamy-v-zaporizkiy-oblasti/> (дата звернення: 24.11.2025).

3. Про платформу відновлення DREAM. Державна екосистема управління відбудовою DREAM. URL: <https://dream.gov.ua/ua/about> (дата звернення: 24.11.2025).

4. Як українські міста використовують систему відновлення DREAM. Transparency International Ukraine. URL: <https://ti-ukraine.org/research/yak-ukrayinski-mista-vykorystovuyut-systemu-vidnovlennya-dream/> (дата звернення: 24.11.2025).

Царенко Сергій Іванович,

доцент кафедри теорії права та кримінально-процесуальної діяльності Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

Тарапацька Ольга Володимирівна,

курсантка факультету правоохоронної діяльності Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ АНТИКОРУПЦІЙНИХ СТАНДАРТІВ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

У сучасних умовах війни та прискореного євроінтеграційного курсу Україна здійснює глибоку трансформацію антикорупційної політики відповідно до міжнародних стандартів. Ефективна протидія корупції визначена Європейським Союзом, Радою Європи та Групою держав проти корупції (GRECO) як один із ключових критеріїв подальшого просування України на шляху до членства в ЄС [1; 2].

Воєнний стан істотно підвищує корупційні ризики, пов'язані з оборонними закупівлями, концентрацією бюджетних ресурсів та прискореним ухваленням управлінських рішень. У цих умовах імплементація міжнародних антикорупційних стандартів набуває не лише політичного, а й безпекового значення, оскільки сприяє зміцненню стійкості державних інституцій.